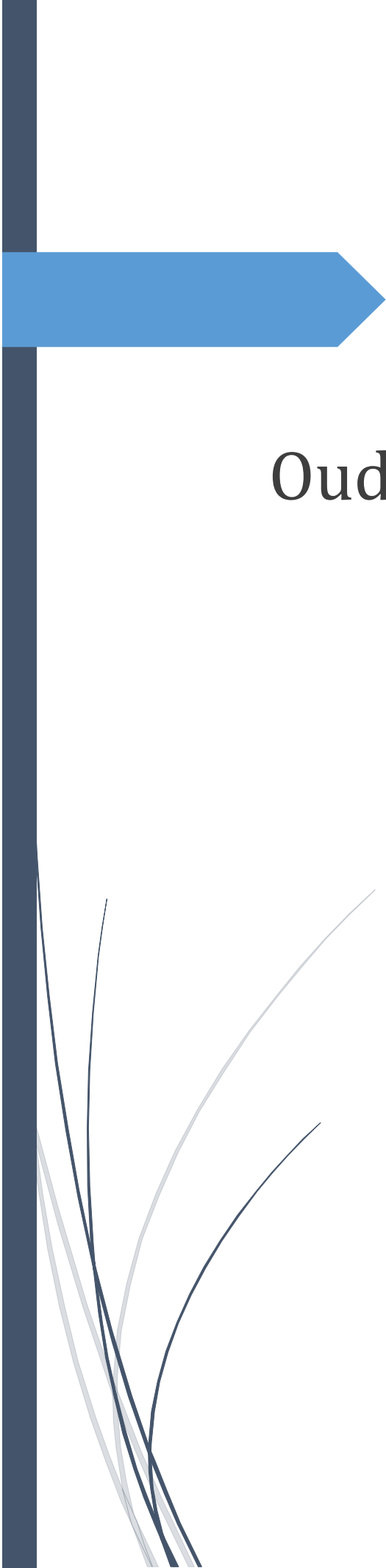




Ouderbetrokkenheid

Naam	Sandra van Doorn
Studentnummer	2208248
Datum	Oktober – April
Onderzoeksdocent	René van Heugten
Domeinexpert	Hans van Doremalen

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	2
2. Probleemanalyse	3
2.1 Aanleiding en context	3
2.2 Probleemstelling	5
3. Theoretisch kader	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Het belang van ouderparticipatie en -betrokkenheid	6
3.2.1 Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid	6
3.2.2 Wetenschappelijk onderzoek	6
3.2.3 Effecten van ouderbetrokkenheid	7
3.3 School en ouders	8
3.3.1 Visie op ouders	8
3.3.2 Typen scholen en niveaus van ouderbetrokkenheid	8
3.3.3 Partnerschap	9
3.4 Afstemming met ouders	10
3.4.1 Afstemming	10
3.4.2 Aandacht en luisteren	11
4. Onderzoeksvragen	12
4.1 Inleiding	12
4.2 Hoofdvraag	12
4.3 Deelvragen	12
5. Opzet onderzoek	13
5.1 Inleiding	13
5.2 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling	13
5.3 Respondenten	14
5.4 Instrumenten	15
5.5 Wijze van data-analyse	16
6. Resultaten	17
6.1 Inleiding	17
6.2 Deelvraag 1	17
6.3 Deelvraag 2	18
6.4 Deelvraag 3	19
6.5 Deelvraag 4	20
6.6 Deelvraag 5	22
7. Conclusie en discussie	24
7.1 Inleiding	24
7.2 Conclusies deelvragen	24
7.2.1 Deelvraag 1	24
7.2.2 Deelvraag 2	24
7.2.3 Deelvraag 3	24
7.2.4 Deelvraag 4	25
7.2.5 Deelvraag 5	25
7.3 Conclusie hoofdvraag	25
7.4 Kritische reflectie op onderzoeksproces	26
7.5 Praktische opbrengst en aanbevelingen	27
Literatuurlijst	28
Bijlagen	30
Bijlage 1	30
Bijlage 2	33
Bijlage 3	36

1. Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was om er achter te komen wat ouders en medewerkers van de school nodig hebben om tot een situatie te komen die aansluit bij de verwachtingen met betrekking tot ouderbetrokkenheid, zodat partnerschap gerealiseerd en uitgedragen wordt. Dit doel had de school, omdat uit het tevredenheidsonderzoek bleek dat het rubriek 'contact met ouders' een dalende lijn vertoont. Om dit doel te bereiken is gekeken naar de behoeften van de ouders en leerkrachten, naar de mening van de leerkrachten en de medezeggenschapsraad en naar de redenen waarom ouderbetrokken een dalende lijn vertoont. Volgens Cijvat en Voskens (2008) is er maar één reden om te investeren in ouderbetrokkenheid namelijk het feit dat de leerling er beter van wordt. Middels vragenlijsten voor de leerkrachten en ouders en een interview met de medezeggenschapsraad zijn resultaten verkregen. Uit de vragenlijsten en het interview is gebleken dat leerkrachten ouders (beter) moeten informeren over het groepsproces in de klas, zodat de ontwikkeling van het kind beter in beeld gebracht kan worden en ouders daarvan op de hoogte zijn. Zowel vanuit de ouder, de leerkrachten als de medezeggenschapsraad is dit een reden dat ouderbetrokkenheid een dalende lijn vertoont. Vanuit de respondenten is dit ook de belangrijkste reden om de ouderbetrokkenheid te vergroten. Op basis hiervan wordt aanbevolen dat ouders en leerkrachten leren om met elkaar af te stemmen, zodat de communicatie goed verloopt en leerkrachten moeten aandacht blijven houden voor de ouder.

2. Probleemanalyse

2.1 Aanleiding en context

Cijvat en Voskens (2008) beschrijven in het onderzoek dat op basis van nationaal en internationaal onderzoek twee kernpunten te formuleren zijn met betrekking tot de rol en effecten van ouderparticipatie en -betrokkenheid. Kort samengevat komen deze twee kernpunten op het volgende neer: ten eerste blijkt er een significant effect te zijn van ouderbetrokkenheid op het functioneren van leerlingen de binnen school. Onder het functioneren vallen de leerprestaties, het gedrag en de werkhouding. Dit wordt volgens Cijvat en Voskens (2008) teruggezien bij gezinnen van alle economische achtergronden en opleidingsniveaus en alle etnische achtergronden. In het tweede kernpunt komt naar voren dat betrokkenheid in de thuissituatie ook een grote bijdrage levert aan de ontwikkeling en het leersucces van de leerling. Het leidt tot meer zelfvertrouwen en positieve attitudes naar de school. Zo blijkt dat op deze manier de prestaties van taal, rekenen en sociale vaardigheden beter zijn. Henderson en Mapp (2002) en Smit (2006) vullen hierop aan dat ouderbetrokkenheid ook een positief effect heeft op het sociaal functioneren van leerlingen.

In het beleid van de overheid spelen ouders een belangrijke rol in het onderwijs. Sinds 1992 bestaat er een wettelijk verplichte medezeggenschapsraad (MR). Ouders kunnen daar invloed uitoefenen op de organisatie en de inrichting van de school. Uit de visie van de onderwijsstichting Samen Koersen Op Zichtbare Onderwijs Kwaliteit (SKOZOK) komt naar voren dat ouders gezien worden als partners van de school, zowel in de ontwikkeling als in de opvoeding van de leerling. SKOZOK is er van overtuigd dat ouders en leerkrachten meer kunnen bereiken bij de opvoeding en het leren van kinderen als ouders als partners samenwerken. In de huidige maatschappij leren kinderen elke dag en dus ook buiten de deuren van de school (website scholengemeenschap SKOZOK, 2015). Om de ontwikkeling van het kind te stimuleren en om het onderste uit de kan te halen, zijn ouders en leerkrachten op elkaar aangewezen. Een quote uit de visie van SKOZOK is dan ook: 'Een goede samenwerking tussen ouders, leerlingen en leerkrachten geeft de meeste kans op succesvol leren en bepaalt mede de kwaliteit van de school' (website scholengemeenschap SKOZOK, 2015). Iedere school die onder het bestuur van SKOZOK valt, geeft hier op eigen wijze vorm aan. Hierbij wordt belang gehecht aan communicatie, ouderbetrokkenheid en een gedeelde verantwoordelijkheid van zowel de ouders als de school (website scholengemeenschap SKOZOK, 2015).

Aan de hand van de tevredenheidsonderzoeken die in het jaar 2015 hebben plaatsgevonden, blijkt dat basisschool X een sterk dalende lijn vertoont als het gaat om tevredenheid vanuit ouders. Aan de oudertevredenheidspeiling hebben 116 van de 185 ouders deelgenomen. Dat is een responspercentage van 63%. Deze 116 ouders/respondenten hebben de peiling voor 167

leerlingen ingevuld. Hiervan zaten 64 leerlingen in de bovenbouw en 103 leerlingen in de onderbouw (oudertevredenheidsspeiling basisonderwijs 2015).

Kijkend naar het belang 'contact met ouders' scoort deze rubriek op schaal van 1 tot en met 10 een 8,4. De tevredenheid vanuit de ouders scoort een 7,0, wat een verschil aangeeft van 1,4. Ook blijkt uit het oudertevredenheidsonderzoek van basisschool X dat het probleem meer in de bovenbouw speelt dan in de onderbouw. Vanuit de ouders van de leerlingen in de onderbouw scoort de school een 7,0 wat overeenkomt met de tevredenheid van de ouders in het algemeen. De ouders van de leerlingen in de bovenbouw geven een score van 6,8 wat een totale daling vertoont van 1,6 (oudertevredenheidsspeiling basisonderwijs 2015). De vertrouwenspersoon vanuit de ouders op basisschool X is een doorgeefluik naar de directie en geeft aan dat ouders niet tevreden zijn over de ouderbetrokkenheid (vertrouwenspersoon basisschool X, 2015). De directeur van basisschool X vult hier op aan dat de basis van leiderschap niet 'goed' was en dat ouders zich niet herkend en erkend voelden. Ook hadden ouders het gevoel dat men niet serieus werd genomen (directeur basisschool X, 2015). Begin schooljaar 2015/2016 is in plaats van de huidige directeur een interim-directeur gekomen om de problemen op basisschool X op te lossen en te herstellen. Ouders, leerlingen, inspectie en teamleden geven aan dat de toegankelijkheid van de directie op dit moment totaal anders is dan voorheen. Vanuit die houding en zichtbaarheid van de directie worden problemen in vraagstukken serieus genomen en worden ouders meegenomen in de ontwikkeling van de school. Toch ervaren ouders op dit moment onvoldoende partnerschap in de school, waardoor de school opzoek is naar een oplossing, zodat partnerschap wel voldoende gerealiseerd en uitgedragen kan worden (ouders, leerlingen, inspectie en teamleden basisschool X, 2015). Partnerschap wordt gedefinieerd als: *'een relatie waarbij wederzijdse verantwoordelijkheden duidelijk zijn en het handelen sturen; zij worden niet alleen gedeeld, maar ook beleefd'* (Onderwijsraad, 2010, p.13). In het theoretisch kader wordt dit verder toegelicht.

Vanaf januari heeft de school een visie ontwikkeld naar ouderbetrokkenheid en werkt de school eraan om die visie vanuit activiteiten zoals het samenwerken met betrokkenen uit te dragen naar ouders en leerkrachten. In deze visie staat met name beschreven dat de school de ouders als full-partner ziet en dat gestreefd wordt naar een gezamenlijk doel, namelijk de optimale ontwikkeling voor het kind. Onderwijsinhoudelijke keuzes worden door de school geïnitieerd en de ouders worden hierin meegenomen. Van beide partijen wordt hierin verwacht dat de communicatie professioneel en proactief verloopt. Tot slot gaat de school het partnerschap aan op basis van gelijkwaardigheid, betrokkenheid, vertrouwen en gedeelde verantwoordelijkheid. Ouders worden daarmee ambassadeurs van de school (Onderwijsvisie basisschool X, 2015). Het probleem was dat de ouders niet voelde dat men partner was in de school. Vanuit de beschreven visie wil basisschool X ouderbetrokkenheid creëren, zodat partnerschap gerealiseerd en uitgedragen kan worden. Terugkijkend naar de visie van SKOZOK komen deze twee visies met elkaar overeen.

SKOZOK wil namelijk ook de ouders als partner zien en is er van overtuigd dat ouders en leerkrachten meer kunnen bereiken bij de opvoeding en het leren van kinderen als ouders als partners samenwerken.

2.2 Probleemstelling

Uit de oudertevredenheidsonderzoeken die zijn uitgevoerd, wordt geconcludeerd dat basisschool X een sterk dalende lijn vertoont als het gaat om tevredenheid vanuit ouders. Vanuit het oudertevredenheidsonderzoek komt naar voren dat met name de rubriek 'contact met de school' erg laag scoort in vergelijking tot het landelijk gemiddelde. De oorzaken hiervan liggen met name bij de contacten vanuit de vorige directie naar de ouders toe. Door de verandering in de samenstelling van de directie (interim-directeur) is er draagvlak voor de visie op ouderbetrokkenheid gecreëerd. Ouders merken verschil, maar voelen nog onvoldoende partnerschap. Basisschool X wil daarom weten wat men in het uitdragen van de visie met betrekking tot ouderbetrokkenheid moet doen, zodat partnerschap gerealiseerd kan worden.

3. Theoretisch kader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de theorie rondom ouderbetrokkenheid. Met name wordt beschreven wat de begrippen rondom ouderbetrokkenheid inhouden, wat het belang daarvan is, wat partnerschap betekent en wat de effecten zijn van samenwerking tussen ouders, school en kind. Tot slot wordt beschreven hoe een school de visie op 'ouders in de school' ziet en waarom afstemming met ouders van belang is.

3.2 Het belang van ouderparticipatie en -betrokkenheid

3.2.1 Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid

De termen ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid worden regelmatig door elkaar gehaald en dat levert verwarring op. Van ouderbetrokkenheid is volgens De Vries (2010) sprake als ouders zich gedeeld betrokken en verantwoordelijk voelen voor de schoolontwikkeling van hun kind(eren). Ook is het van belang dat ouders zich betrokken en verantwoordelijk voelen bij de school en de medewerkers daarvan. Ouderbetrokkenheid vindt vaak thuis plaats en is zowel van belang in het primair als in het voortgezet onderwijs. De Vries (2010) spreekt over ouderparticipatie wanneer ouders meedoen met activiteiten en hand- en spandiensten verrichten. Denkend aan 'luizenpluizen' en 'leesouders'. Volgens Karsten, Jong, Ledoux en Sligte (2006) zijn er twee vormen van ouderparticipatie, namelijk geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie en niet-geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie. Bij de eerste vorm gaat het onder andere om het lidmaatschap in de medezeggenschapsraad of de zitting in het schoolbestuur en bij de tweede vorm gaat het om het verrichten van hand- en spandiensten, zoals het begeleiden van een schoolreisje.

3.2.2 Wetenschappelijk onderzoek

Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat er maar één reden is om te investeren in ouderbetrokkenheid, namelijk het feit dat de leerling er beter van wordt (Cijvat & Voskens, 2008; Smit, Sluiter & Driessen, 2006).

Volgens Smit et al. (2006) blijkt dat ouderbetrokkenheid een significant positief effect heeft op de werkhouding, de schoolprestaties en het cognitief functioneren van het kind. Henderson en Mapp (2002) vullen hier op aan dat ouderbetrokkenheid ook een positief effect heeft op het sociaal functioneren. Smit et al. (2006) concluderen hieruit dat meer ouderbetrokkenheid een positieve invloed heeft op het schoolklimaat en op de gerichtheid van de omgeving, waardoor meer openheid ontstaat. Gekeken naar openheid met aanvullend de communicatie tussen ouders, staan schoolteams over het algemeen niet genoeg open voor ouders. Leerkrachten hebben het gevoel dat kritische ouders een grote invloed willen uitoefenen op het werk wat gedaan moet worden en

daar voelt men zich door belemmerd. Tot slot hebben leerkrachten vooroordelen over ouders. De eerste indruk wordt namelijk gebaseerd op de inschatting van het sociaal-economisch milieu van de leerling, maar deze mening blijkt nauwelijks tot niet te veranderen in de loop van het schooljaar. Daarnaast kijken leerkrachten positiever tegen ouders aan die ouderavonden bezoeken (Smit et al., 2006).

3.2.3 Effecten van ouderbetrokkenheid

Hattie (2009) heeft jarenlang onderzoek gedaan over wat feitelijk werkt op school om het onderwijs te verbeteren en heeft zich gericht op wat werkt voor het leren van de leerling. Naar aanleiding van de analyses die in dit onderzoek zijn uitgevoerd is de lijst 'effecten op prestaties' opgesteld. Deze lijst bestaat uit 150 'invloeden'. Hattie (2009) wilde de grote hoeveelheid data van jarenlang onderzoek samenvatten door te visualiseren en bedacht hiervoor de 'barometer van invloeden'. Uit het onderzoek blijkt dat het grootste effect ligt op 1.44 (jezelf op voorhand een cijfer geven/ verwachtingen van de leerling) en het laagste effect op -0.34 (mobiliteit). Dit effect blijkt dan ook een tegengesteld effect te hebben. Gekeken naar ouderbetrokkenheid staat deze invloed op nummer 51 in de lijst. De effectgrootte hiervan is 0,49 en bevindt zich in de zone van gewenste effecten (Hattie, 2009).

Kijkend naar de effecten van de samenwerking in het algemeen, kan onderscheid gemaakt worden tussen de effecten op leerlingen en de effecten op ouders, leraren en school. Als het gaat om de effecten op de leerlingen dan kan op basis van de uitgevoerde onderzoeken geconcludeerd worden dat de samenwerking tussen ouders en school zowel op lange als op korte termijn een positieve invloed heeft op de cognitieve ontwikkeling en prestaties van kinderen (Cohen de Lara, 2012; Menheere & Hooge, 2010, Moritsugu, Wong & Duffy, 2010). Deslandes en Rousseau (2007) vullen hier op aan dat dit geldt voor gezinnen van alle economische achtergronden, opleidingsniveaus en alle etnische achtergronden (Deslandes & Rousseau, 2007). De leerlingen doen het met name beter op school als scholen, ouders en verzorgers samenwerken om het leren te ondersteunen (Henderson & Mapp, 2002). Tot slot heeft het bespreken en uitvoeren wat ouders thuis met kinderen doen de meeste invloed op de schoolontwikkeling (Desforges & Abouchaar, 2003).

Kijkend naar de effecten op ouders, leraren en school, kan de houding van de ouders tegenover de school veranderen als men ondersteund wordt bij het opvoedingsklimaat in het gezin (Jordan, Orozco & Averett, 2001). Uit onderzoek blijkt dat leraren veel informatie over de leerlingen weet door te communiceren met ouders. Deze informatie past de leerkracht toe bij het motiveren van de leerling en gebruikt het om rekening te houden met de stemmingen en de behoefte van de leerling (Jacobs, 2008). Tot slot draagt de samenwerking tussen school en ouders bij aan het klimaat van de school wat zorgt voor meer openheid vanuit de school naar haar omgeving (Boethel, 2004; Henderson & Mapp, 2002).

3.3 School en ouders

3.3.1 Visie op ouders

Volgens De Boer en De Vries (2009) geeft een visie op ouders positieve effecten. Een visie geeft namelijk een duidelijk beeld over hoe de school tegenover de ouders staat, waardoor leerkrachten elkaar kunnen aanspreken op het open en professioneel communiceren met ouders. Ook kan de school ouders aanspreken op hun gedrag wanneer dit niet overeenkomt met de visie van de school (De Boer & De Vries, 2009). De Onderwijsraad (2010) vult hier het volgende op aan: uit onderzoek blijkt dat vrijwel alle scholen hebben vastgelegd dat ouders invloed uit kunnen oefenen via de medezeggenschapsraad (MR), ouderraad en/of het schoolbestuur. Vervolgens heeft 74 procent van de scholen in het primair onderwijs vastgelegd hoe ouders geïnformeerd worden. Hierin heeft 72 procent vastgelegd hoe ouders betrokken worden bij buitenschoolse activiteiten. Tot slot heeft 82 procent een visie over ouderbetrokkenheid (De Onderwijsraad, 2010). Volgens De Vries (2010) is het van essentieel belang dat de school waarde hecht aan de behoefte van de ouders, zodat deze meegenomen kunnen worden in de visie van de school (De Vries, 2010).

3.3.2 Typen scholen en niveaus van ouderbetrokkenheid

Bolks (2015) zegt dat ouderbetrokkenheid op verschillende niveaus kan plaatsvinden, namelijk op kind-, groep- en schoolniveau. De inbreng vanuit de ouders kan in door deze niveaus verschillend naar voren komen. Een ouders kan namelijk meeleven, meehelpen, meedenken en/of meebeslissen. Scholen kunnen zelf vaststellen welk niveau veel aandacht krijgt en welk niveau voor de school minder van belang is (Bolks, 2015).

De Vries (2010) heeft een schoolontwikkelingsmodel op ouderbetrokkenheid ontwikkeld. Het model beschrijft vijf verschillende typen scholen. Type 1 is een informatie gerichte school. De school stelt weinig eisen aan ouders, omdat de actieve ouderbetrokkenheid nog niet echt is vormgegeven. Leerkrachten zijn in deze school de echte vakmensen. De contacten met ouders met betrekking tot informatie zijn formeel. Als het gaat om activiteiten is het contact informeel, zonder vaste structuur. Het niveau van ouderbetrokkenheid is op leerling- en groepsniveau. Type 2 is een structuurgerichte school. De school hecht waarde aan duidelijkheid tussen ouders. De taken en verantwoordelijkheden liggen in deze school vast. Het contact met ouders betreft informatie en organiseren van activiteiten is formeel. Het niveau van ouderbetrokkenheid is op leerling- en groepsniveau. Type 3 is een relatiegerichte school. De leerkrachten binnen deze school streven naar optimale relatie met ouders en zijn gericht op het voorkomen van problemen met ouders. Het contact met de ouders is erop gericht om goede contacten met ouders aan te gaan en te onderhouden. Het niveau van ouderbetrokkenheid is op leerling-, groeps- en schoolniveau. Type 4 is een samenwerkingsgerichte of participatiegerichte school. Deze school ziet de ouders als belangrijke partner en kijkt continue waar ouders kunnen worden ingeschakeld. De school is proactief in het aangaan van contacten met ouders leerling-, groeps-, en schoolniveau. Type 5 is

een innovatiegerichte school. Deze school werkt op een langetermijnvisie op ouders. Ouders voelen zich verantwoordelijk voor schoolverbeteringen en spreken elkaar hier op aan. Het contact met ouders is vanuit beide kanten proactief. Ouderbetrokkenheid is gericht op leerling,- groeps,- school- en schooloverstijgend niveau. In tegenstelling tot De Vries (2010) spreekt Epstein (2001) niet over verschillende typen scholen, maar onderscheidt zes typen van ouderbetrokkenheid. Type 1 is “parenting”. Hierbij wordt het kind door de ouders gesteund en begeleid in het leren en wordt bijgedragen aan de opvoeding van een pedagogisch klimaat. Type 2 is “communicating”. Hierbij gaat het over de communicatie tussen school, waarbij het gericht gaat om schoolprogramma’s en vorderingen van de kinderen. Type 3 is “volunteering”. Bij dit type gaat het om vrijwilligerswerk van de ouders in de school. Denkend een helpende hand in de klas of het mede organiseren van een excursie. Type 4 is “learning at home”. Aan de naam kan afgelezen worden dat het om thuis gaat. Van de ouders wordt in dit type verwacht dat het kind wordt ondersteund bij huiswerk. Bij type 5 gaat het om “decision making and advocacy”. In dit type zijn de ouders betrokken bij school door onder andere deel te nemen aan het schoolbestuur, ouderraad of andere commissies. Tot slot gaat type 6 over “collaborating with the community”. Hierbij gaat het om de samenwerking met de gemeenschap, waarin ouders een rol vervullen en waarvan de school deel uitmaakt (Epstein, 2011).

3.3.3 Partnerschap

Beek, Van Rooijen en De Wit (2007) stellen in de brochure ‘Samen kun je meer dan alleen’ vast dat de relatie tussen ouders en de school vooral belangrijk is voor het gemeenschappelijk belang. Men wil namelijk dat de leerlingen zich thuis en op school onder optimale omstandigheden kunnen ontwikkelen. Volgens Bolks (2015) vraagt dit om een bepaalde grondhouding van de leerkracht. Ouders moeten namelijk het gevoel krijgen dat zij partners zijn met de leerkracht en de school. Hier moeten leerkrachten dan ook in investeren en die investering is uiteindelijk allemaal in het belang van het kind. Samen kun je namelijk meer dan alleen (Bolks, 2015). Als het gemeenschappelijk belang tot uiting komt, kan partnerschap voor een veilig klimaat binnen de school zorgen. Ook kan partnerschap de professionals binnen de school ondersteunen bij de uitvoering van het werk, waardoor het tot meer werkplezier leidt. Andersom is het van belang dat de school zich betrokken opstelt tegenover de thuissituatie van het kind, zodat het welbevinden ook vanuit de andere kant gestimuleerd wordt (Beek et al., 2007). Bolks (2015) vult hier op aan dat het moet gaan om een constructieve samenwerking en dat lukt het best als school en ouders elkaar als partners zien en elkaar accepteren. Hierbij moet worden opgelet dat het kind te allen tijden centraal staat. Het partnerschap tussen ouders en school is dus niet het doel. Het gaat er om dat het kind zich optimaal kan ontwikkelen (Bolks, 2015). Van echt partnerschap kan pas gesproken worden als aan de volgende vier voorwaarden wordt voldaan: respect, open houding, veilige sfeer en onderling vertrouwen (Bolks, 2015).

Volgens Smit (2012) zijn er twee vormen van partnerschap, namelijk pedagogisch- en educatief partnerschap. Bij pedagogisch partnerschap gaat het over de afstemming betreft de visie over opvoeden vanuit beide partijen. Bij educatief partnerschap gaat het met name om de betrokkenheid vanuit de ouders naar de leerontwikkeling van het kind. De school en ouders hebben hierover regelmatig contact met elkaar. Smit (2012) beschrijft drie doelen binnen de ouderparticipatie: het organisatorische doel, het democratische doel en met maatschappelijk doel. Het organisatorische doel is gericht op de bijdrage die ouders leveren aan de organisatie van de school. Bij het democratische doel gaat het om formeel en informeel meedenken en meebeslissen van ouders met de school en tot slot het maatschappelijke doel is gericht op de bijdrage die wordt geleverd aan het verankeren van de locatie van de school (Smit, 2012). Beek et al. (2007) beschrijven het pedagogische doel ook als doel van educatief partnerschap. Daarbij gaat het om de afstemming in opvoedend denken en handelen van kinderen thuis en op school.

3.4 Afstemming met ouders

3.4.1 Afstemming

Volgens Bolks (2015) vraagt betrokkenheid van de ouders om communicatie en daarvoor is kennis over partnerschap nodig (zie hoofdstuk 3.3.3). Door goede communicatie komt een leerkracht er achter wat voor beeld ouders hebben over opvoeding, het onderwijs en hoe de activiteiten van thuis en school op elkaar zijn afgestemd. Om de communicatie tussen ouders en leerkrachten goed te laten verlopen, moet gezorgd worden dat er sprake is van afstemming. Dit kan volgens Bolks (2015) simpelweg door het houden van een praatje, maar dat is niet meer zo gemakkelijk als het ooit is geweest. In de huidige maatschappij speelt namelijk de individualisering, ontkerkelijking en multiculturalisering een grote rol, waardoor de pedagogische en levensbeschouwelijke kaders die vroeger vanzelfsprekend waren voor een groot deel wegvallen. Het is dus van belang dat afstemming gebeurt vanuit beide partijen. Volgens De Wit (2003) is afstemming belangrijk binnen de samenwerking tussen ouders, maar dat wil niet zeggen dat alles vanuit beide partijen precies geleidelijk aan moet lopen. Zo mogen de verschillen van mening best naar voren komen, want van verschillen kan men leren. Bovendien is een volledige afstemming niet realistisch. Scholen en ouders mogen namelijk gewoon een eigen mening hebben en een eigen invulling geven aan de pedagogische taak (De Wit, 2003). De Wit (2003) vult hier verder op aan dat er volgens hem drie gradaties zijn als het gaat om afstemming. Deze gradaties laten de verschillende manieren van samenwerken zien. Hierbij geldt dat de school de regie in handen heeft binnen de afstemming. Dit hoort bij de professionaliteit van het schoolteam. Bij de eerste gradatie weten ouders en leerkrachten in hoofdlijnen van elkaar hoe men tegen de opvoeding en de ontwikkeling van het kind aankijkt. Er is dan sprake van een minimale afstemming. Bij de tweede gradatie gaat het om het verkleinen van verschillen tussen ouders en leerkracht en wil men de herkenbaarheid voor het kind vergroten. In de laatste gradatie maken

ouders en leerkrachten afspraken met elkaar om bepaalde pedagogische doelen te realiseren (De Wit, 2003).

3.4.2 Aandacht en luisteren

Volgens Bolks (2015) heeft afstemming alles te maken met aandacht en luisteren. Om als leerkracht zijnde zaken af te kunnen stemmen met de ouders moet men volgens Baart (2015) aandacht voor de ouders hebben, moet men het kunnen geven en mag men erom vragen. Dit moet wel spontaan kunnen worden opgebracht en dat vraagt tijd en ruimte. Volgens Hoffman (2015) is aandacht het belangrijkste aspect als het gaat om interculturele communicatie. Het gaat er om dat men er voor de ander is (Hoffman, 2015). Aandacht heeft weer alles te maken met luisteren. Vaak denkt men dat dit vanzelfsprekend gaat, maar luisteren is lang niet zo vanzelfsprekend als je denkt. Om goed te kunnen luisteren, heeft de leerkracht een empathisch vermogen nodig. Een leerkracht moet zich namelijk goed kunnen inleven in de ander en de ander moet zich gehoord voelen, want pas dan ontstaat het gevoel van acceptatie. Luisteren heeft voor de leerkracht twee doelen. Als eerste informatie opnemen en als tweede deelgenoot worden van de uiting van de ouders (Bolks, 2015).

4. Onderzoeksvragen

4.1 Inleiding

In de probleemanalyse is de huidige situatie uiteengezet. Uit tevredenheidsonderzoeken komt naar voren dat contact met ouders een dalende lijn vertoont, maar men weet nog niet precies wat de redenen hiervan zijn. Men weet alleen dat de ouders niet tevreden zijn over de ouderbetrokkenheid en dat ouders zich niet herkend en erkend voelden, omdat de basis van leiderschap niet goed was. Om deze redenen kan partnerschap niet gerealiseerd en uitgedragen worden. Op basis van de probleemanalyse is de hoofdvraag geformuleerd en met behulp van het theoretisch kader wordt antwoord gegeven op de deelvragen die uiteindelijk de hoofdvraag beantwoorden.

4.2 Hoofdvraag

Wat is volgens de ouders en medewerkers van basisschool X nodig om tot een situatie te komen die aansluit bij de verwachtingen met betrekking tot ouderbetrokkenheid, zodat partnerschap gerealiseerd en uitgedragen wordt?

4.3 Deelvragen

- Om welke redenen vertoont ouderbetrokkenheid volgens de ouders op basisschool X een dalende lijn?
- Wat zijn de behoeften van de ouders op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?
- Wat is de mening van leerkrachten over de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op basisschool X?
- Wat zijn de behoeften van de leerkrachten op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?
- Wat is de mening van de medezeggenschapsraad op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?

5. Opzet onderzoek

5.1 Inleiding

In de opzet van het onderzoek wordt ingegaan op de beschrijving en verantwoording van dataverzameling. Verder worden de respondenten en instrumenten besproken en wordt de wijze van data-analyse toegelicht. In de beschrijving en verantwoording van dataverzameling wordt ingegaan op hoe de hoofdvraag en deelvragen onderzocht zijn. In de paragraaf respondenten wordt per deelvraag toegelicht welke en hoeveel mensen in het onderzoek betrokken zijn geweest. De paragraaf instrumenten beschrijft welke instrumenten gebruikt zijn in het onderzoek en hoe deze zijn ingezet. Tot slot wordt in de paragraaf wijze van data-analyse beschreven hoe de resultaten van het onderzoek tot stand zijn gekomen.

5.2 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling

Om goed antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, was het noodzakelijk om een duidelijke mening van de ouders en leerkrachten te achterhalen. De deelvragen 'Om welke redenen vertoont ouderbetrokkenheid volgens de ouders op basisschool X een dalende lijn?', 'Wat zijn de behoeften van de ouders op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X', 'Wat is de mening van de leerkrachten over de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op basisschool X?' en 'Wat zijn de behoeften van de leerkrachten op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?' werden middels een bestaande vragenlijst beantwoord (zie bijlage 1 en 2). Het onderzoeksinstrument voor een enquête is de vragenlijst. Volgens Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsmas (2011) is een essentiële voorwaarde voor betrouwbare uitkomsten van een enquête dat de kwaliteit van de vragen die aan de respondenten voorgelegd wordt, goed is.' (Kallenberg et al., 2011, P. 139.) De vragen uit de vragenlijsten zijn voor beide partijen hetzelfde geweest, alleen was de formulering hierin anders. De vragenlijsten werden in week 5 verstrekt onder de ouders en in week 7 onder de leerkrachten. In week 10 en 11 vond de verwerking van de resultaten plaats. De deelvraag 'Wat is de mening van de medezeggenschapsraad op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?' werd beantwoord middels een semigestructureerd interview met de ouders van de medezeggenschapsraad. Deze ouders hebben zowel kinderen in de onderbouw als in de bovenbouw zitten. Bij een semigestructureerd interview staan een aantal vragen vast, maar is ook ruimte voor open vragen, zodat dieper doorgevraagd kan worden naar achterliggende informatie (Kallenberg et al., 2011). In week 13 is het interview afgenomen en in diezelfde week zijn de resultaten verwerkt.

Het onderzoek betrof een beschrijvend onderzoek, omdat gegevens in kaart worden gebracht die de basis vormen voor veranderingen in het gedrag (Kallenberg et al., 2011). De leerkrachten moeten namelijk iets gaan veranderen in het gedrag, zodat de ouderbetrokkenheid verhoogd wordt en uiteindelijk partnerschap gerealiseerd kan worden. Er is sprake van zowel een

kwalitatief als kwantitatief onderzoek. Het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek is terug te vinden in deelvraag 5. Hierbij is gebruik gemaakt van een ongestructureerde dataverzamelmethode. De deelvraag werd namelijk beantwoord middels een interview (Baarda, Kalmijn & De Goede, 2015). Het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek is terug te vinden in deelvraag 1 t/m 4. Hierbij is gebruik gemaakt van een gestructureerde dataverzamelmethode. Een kenmerk hiervan is dat de onderzoeker moet beschikken over exacte antwoorden die vergelijkbaar zijn tussen personen (Baarda et al., 2015). Deze deelvragen werden namelijk beantwoord middels vragenlijsten.

5.3 Respondenten

In dit onderzoek waren drie verschillende respondentengroepen betrokken, namelijk de ouders van de kinderen, de leerkrachten van groep 1 t/m 8 en de medezeggenschapsraad van basisschool X. De groep ouders en de leerkrachten hebben beide een vragenlijst in moeten vullen. Deze vragenlijst moest ingevuld worden om antwoord te krijgen op de eerste vier deelvragen. De groep ouders bestaat in totaal uit honderdnegenentachtig respondenten, waarvan 58 respondenten hebben meegewerkt aan dit onderzoek (N=58). Dit is een responspercentage van 30,7%. Van deze 58 respondenten hebben alle respondenten de huidige situatie op de vragenlijst ingevuld. Hiervan is 86% van de vragenlijsten ingevuld door een vrouw, 10% door een man en 4% door beide ouders. Van die 58 respondenten heeft 53% van de ouders kinderen in de bovenbouw zitten, 19% in de onderbouw en 28% heeft zowel kinderen in de onderbouw als in de bovenbouw zitten. Van de 58 respondenten hebben drieëntwintig respondenten de gewenste situatie ingevuld (N=23). Dit is een responspercentage van 40%. Hiervan is 83% van de vragenlijsten ingevuld door een vrouw, 13% door een man en 4% door beide ouders. Van die 58 respondenten heeft 43% van de ouders kinderen in de bovenbouw zitten, 17% in de onderbouw en 40% heeft kinderen zowel in de onderbouw als in de bovenbouw zitten.

De groep leerkrachten bestaat uit achttien respondenten, waarvan alle respondenten hebben meegewerkt aan het onderzoek (N=18). Ook deze groep moest op de vragenlijst de huidige situatie en de gewenste situatie invullen. De vragenlijsten voor de huidige situatie is door alle respondenten ingevuld (N=18). Hiervan werkt 56% in de onderbouw, 39% in de bovenbouw en 5% werkt zowel in de onderbouw als in de bovenbouw. Van deze 100% is 83% vrouw en 17% man. De vragenlijsten voor de gewenste situatie is ingevuld door zestien van de achttien respondenten, wat een responspercentage geeft van 88,9% (N=16). Hiervan is 81% vrouw en 19% man. 63% werkt in de onderbouw, 31% werkt in de bovenbouw en 6% werkt zowel in de onderbouw als in de bovenbouw.

Tot slot bestaat de medezeggenschapsraad uit 9 respondenten, waarvan 3 respondenten hebben deelgenomen aan het semigestructureerd interview (N=3). Dit is een percentage van 33,3%. Al

deze respondenten waren vrouwelijke ouders. Twee van de drie respondenten hebben kinderen in de onderbouw en bovenbouw zitten en één van de drie respondenten heeft alleen een kind in de bovenbouw zitten. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is veertig jaar.

5.4 Instrumenten

Belangrijke punten die in dit onderzoek waren de triangulatie, validiteit en betrouwbaarheid. 'Een goede manier om betrouwbaarheid en validiteit van een onderzoek te verhogen, is het toepassen van triangulatie' (Burton & Bartlett, 2005, P. 26-28). Triangulatie werd bereikt doordat drie soorten respondenten hebben meegewerkt gewerkt aan dit onderzoek, namelijk de ouders, de leerkrachten en de medezeggenschapsraad. Validiteit is de mate waarin het onderzoek voldoet aan het beantwoorden van zijn doel (Kallenberg et al., 2011). Dit is in het onderzoek terug te zien, doordat in de verschillende instrumenten een koppeling is gemaakt met het theoretisch kader. Volgens Kallenberg et al. (2011) zijn verschillende manieren mogelijk om de betrouwbaarheid van een onderzoek te vergroten. Zo kan in een vragenlijst de betrouwbaarheid vergroot worden door het stellen van ongeveer dezelfde vragen tussen de groepen, met de voorwaarde dat het gaat om het meten van hetzelfde doel. Op deze manier wordt toeval en een eventueel misverstand uitgeschakeld en krijgt men uiteindelijk een stabielere resultaat. Een andere manier die gebruikt wordt om betrouwbaarheid te vergroten is het inbouwen van controleerbaarheid of transparantie. Dat wil zeggen dat als een ander het onderzoek herhaalt, dezelfde resultaten gevonden worden (Kallenberg et al., 2011). Beide manieren zijn terug te zien in dit onderzoek. In de vragenlijst staan namelijk een aantal vragen die erg op elkaar lijken, maar die net iets anders geformuleerd zijn. Ook is controleerbaarheid en transparantie ingebouwd. Een andere onderzoeker kan deze vragenlijsten namelijk op dezelfde manier onder de soorten respondenten verspreiden als de onderzoeker van dit onderzoek. Zoals u leest heeft een vragenlijst onderdeel uitgemaakt van dit onderzoek. De reden hiervan is dat de groep ouders en leerkrachten grote groepen zijn. Middels een vragenlijst dacht de onderzoeker dat een vragenlijsten de snelste manier zou zijn om antwoord te krijgen op de deelvragen. De vragenlijst bestond uit veertig schaalvragen. Volgens Kallenberg et al. (2011) worden schaalvragen gebruikt, als men wil weten hoe ergens over gedacht wordt. De respondent moet dan wel de mogelijkheid krijgen om de mate aan te geven waarin het met iets eens is. Bij de vragenlijst uit dit onderzoek bestonden alle veertig schaalvragen uit een schaal van 1 tot 5. Waarbij 1 stond voor 'helemaal mee oneens', 2 stond voor enigszins 'mee oneens', 3 stond voor 'enigszins mee eens', 4 stond voor 'helemaal mee eens' en 5 stond voor 'weet niet'. Een voorbeeldvraag hierbij is 'Ik word betrokken bij de ontwikkelingen op school'.

Binnen de medezeggenschapsraad is een interview afgenomen. De vragen uit het interview zijn samen met de directeur opgesteld, omdat de directeur een vragenlijst paraat had die door hem

vaker gebruikt werd als men wil weten hoe ouders over de school denken (interim-directeur basisschool X, 2016). Tijdens het opstellen van deze vragen is een koppeling gemaakt tussen de resultaten van de vragenlijsten, het theoretisch kader en de visie van de school. Bij het interview waren de vier respondenten en de onderzoeker aanwezig. Het interview is in een ruimte afgenomen zonder dat hierbij andere personen aanwezig waren. Om na het interview de informatie zo objectief mogelijk te verwerken, is het interview opgenomen. De interviews zijn semigestructureerd afgenomen. Hiervoor is gekozen, omdat bij een semigestructureerd interview bepaalde vragen vastgelegd zijn, maar ook ruimte geboden wordt voor open vragen (Kallenberg et al., 2011). In dezelfde week als de afname van het interview, heeft ook de verwerking plaatsgevonden. Bij de analyse van een semigestructureerd interview is het van belang dat de hoeveelheid van het materiaal gereduceerd wordt en dat vervolgens de grote lijnen en thema's eruit gehaald worden (Kallenberg et al., 2011). In bijlage 3 is de vragenlijst voor het interview met de respondenten van de medezeggenschapsraad opgenomen.

5.5 Wijze van data-analyse

De vragenlijst om erachter te komen wat volgens ouders de redenen zijn waardoor ouderbetrokkenheid een dalende lijn vertoont werd verstrekt onder honderdachtennegentig respondenten, waarvan achtenvijftig respondenten hebben meegewerkt aan dit onderzoek (N=58). Bij de groep leerkrachten is de vragenlijst betreft hun mening verstrekt onder achttien respondenten, waarvan alle respondenten hebben meegewerkt aan dit onderzoek (N=18). De vragenlijsten omtrent de behoefte rondom ouderbetrokkenheid werd door drieëntwintig ouders ingevuld (N=23) en door 16 leerkrachten (N=16). De vragenlijsten zijn allereerst gesorteerd op onderbouw, bovenbouw en onderbouw/bovenbouw. Deze laatste categorie is gekozen, omdat er ouders zijn met kinderen die in de onder- en bovenbouw zitten. Ook is er een leerkracht die werkzaam is in de onder- en bovenbouw. Vervolgens zijn de uitkomsten van de vragenlijsten in deze categorieën verwerkt in Excel, zodat percentages en gemiddelden makkelijk berekend konden worden. Tot slot is de functie 'bovenste tien procent' toegepast op de verwerking van de resultaten, zodat de onderzoeker de hoogste getallen van de uitkomst van de vragenlijst overzichtelijk in beeld zou krijgen. De interviews werden opgenomen, zodat alle informatie teruggeluisterd kon worden en de verwerking van de resultaten objectief zou zijn (Kallenberg et al., 2011). De antwoorden op de vragen van het interview zijn vanuit de opname kernachtig uitgeschreven, zodat niet relevante informatie geschrapt werd. Kallenberg et al. (2011) beveelt aan om kernachtige uitspraken die relevant zijn voor de deelvraag te markeren. De onderzoeker heeft dit gedaan, zodat resultaten beter in beeld gebracht kunnen worden.

6. Resultaten

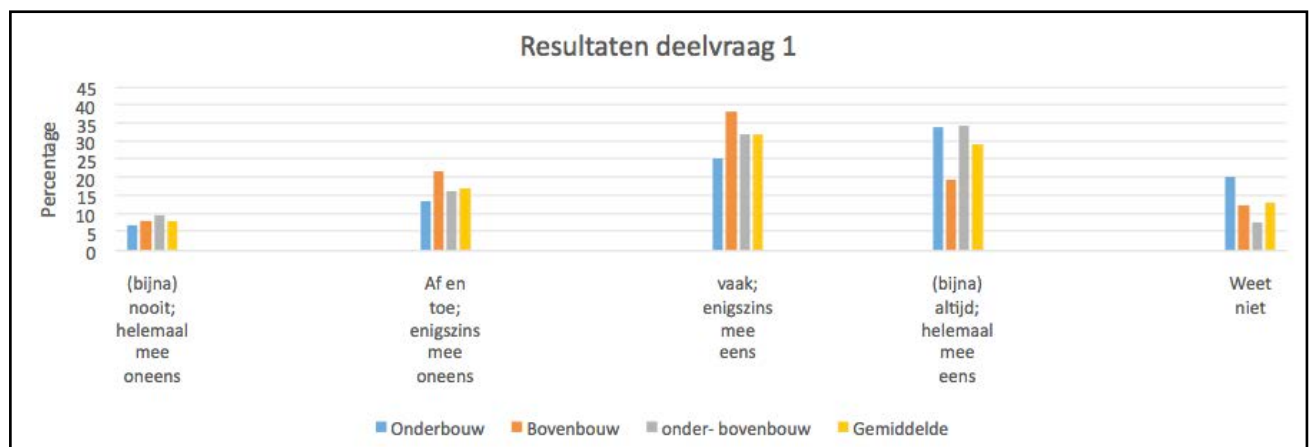
6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het resultaat per deelvraag beschreven.

6.2 Deelvraag 1

‘Om welke redenen vertoont ouderbetrokkenheid volgens de ouders op basisschool X een dalende lijn?’

Van de honderdneuentachtig respondenten, hebben achteenvijftig respondenten een vragenlijst ingevuld (N=58). De antwoordmogelijkheden van de vragen waren helemaal mee oneens, enigszins mee oneens, enigszins mee eens, helemaal mee eens en weet niet. Kijkend naar alle vragen is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 8%, bij enigszins mee oneens 17%, bij enigszins mee eens 32%, helemaal mee eens is 29% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 14%. Van de achteenvijftig respondenten heeft 19% kinderen in onderbouw zitten, 53% heeft kinderen in de bovenbouw zitten en 28% heeft zowel kinderen in de onderbouw als bovenbouw zitten. In de onderbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 7,05%, bij enigszins mee oneens is 13,41%, bij enigszins mee eens is 25,45%, bij helemaal mee eens 33,86% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 20,23%. In de bovenbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 7,90%, bij enigszins mee oneens 21,94%, bij enigszins mee eens 38,47%, bij helemaal mee eens 19,44% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 12,26%. De categorie waarin ouders kinderen in de onder- en bovenbouw hebben zitten, is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 9,69%. Bij enigszins mee oneens 16,25%, bij enigszins mee eens 32,03%, bij helemaal mee eens 34,38% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 7,66%. In onderstaande figuur worden de bovengenoemde percentages gevisualiseerd weergegeven.



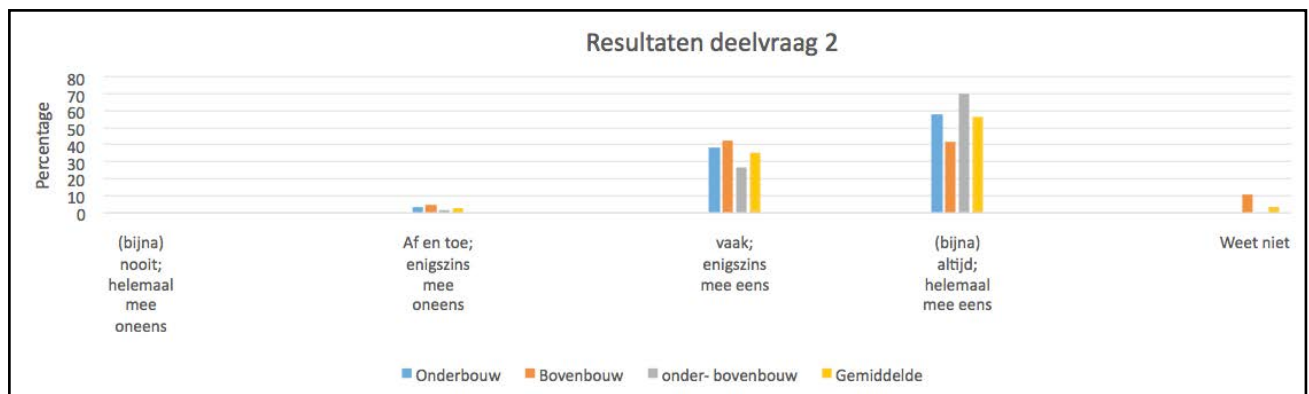
Figuur 1
Percentages antwoordmogelijkheden.

Op de volgende vragen kiest minimaal 45% van de ouders uit de onderbouw antwoordmogelijkheid enigszins mee oneens 'De leerkracht informeert mij over het groepsproces in de klas' en 'Verwachtingen over de rol en de inzet van ouders en school worden besproken'. Vanuit de bovenbouw kiest minimaal 48% van de ouders op de volgende vragen antwoordmogelijkheid enigszins mee oneens 'De leerkracht vraagt naar mijn mening over wat de beste manier is om mijn kind te begeleiden', 'De leerkracht informeert mij over het groepsproces in de klas', 'Ouders hebben inspraak bij ontwikkelingen op school' en 'De school vraagt naar mijn mening over de kwaliteit van het onderwijs'. Ouders waarvan kinderen in de onder- en bovenbouw zitten kiezen antwoordmogelijkheid enigszins mee oneens op de volgende vragen 'De leerkracht vraagt naar mijn mening over wat de beste manier is om mijn kind te begeleiden' en 'De leerkracht wil graag weten hoe ik vind dat het met mijn kind gaat'.

6.3 Deelvraag 2

'Wat zijn de behoeften van de ouders op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?'

Van de honderdnegenentachtig respondenten hebben drieëntwintig respondenten de vragenlijst ingevuld. Al deze respondenten hebben ook de vragenlijst die bij deelvraag 1 hoort ingevuld. Dus van de achtenvijftig respondenten van deelvraag 1 hebben 23 respondenten de vragenlijst van deelvraag 2 ingevuld (N=23). De antwoordmogelijkheden van de vragen waren helemaal mee oneens, enigszins mee oneens, enigszins mee eens, helemaal mee eens en weet niet. Kijkend naar alle vragen is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0,09%. Op enigszins mee oneens 3,19%, op enigszins mee eens 36,23%, op helemaal mee eens 56,72% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 3,77%. Van de drieëntwintig respondenten heeft 17% kinderen in onderbouw zitten, 44% heeft kinderen in de bovenbouw zitten en 39% heeft zowel kinderen in de onderbouw als bovenbouw zitten. In de onderbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0%, bij enigszins mee oneens 3,13%, bij enigszins mee eens 38,75%, bij helemaal mee eens 58,13% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 0%. In de bovenbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0%, bij enigszins mee oneens 4,5%, bij enigszins mee eens 43,0%, bij helemaal mee eens 41,75% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 10,75%. De categorie waarin ouders kinderen in de onder- en bovenbouw hebben zitten, is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0,28%, bij enigszins mee oneens 1,94%, bij enigszins mee eens 26,94%, bij helemaal mee eens 70,28% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 0,56%. In de figuur op de volgende bladzijde staan deze percentages gevisualiseerd weergegeven in een grafiek.



Figuur 2
Gemiddelde percentages behoeften ouders.

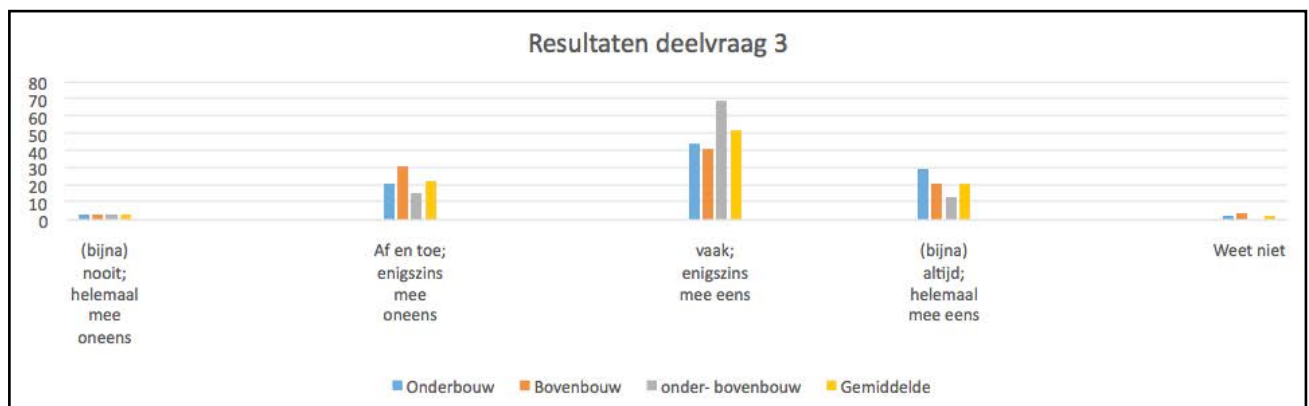
Op de volgende vragen kiest minimaal 75% van de ouders uit de onderbouw antwoordmogelijkheid helemaal mee eens 'Zodra er zorgen zijn om mijn kind, zal de school me daarbij direct betrekken', 'De school geeft mij als ouders een meebeslissende rol in keuzes die mijn kind in de loop van zijn schoolloopbaan moet maken' en 'De school, mijn kind en ik nemen gezamenlijk beslissingen over de toekomst van mijn kind'. In de bovenbouw kiest minimaal 70% van de ouders antwoordmogelijkheid helemaal mee eens op de volgende vragen 'Ik word door de school geïnformeerd over hoe het met mijn kind gaat', 'Zodra er zorgen zijn om mijn kind, zal de school me daarbij direct betrekken', 'De leerkracht wil graag weten hoe ik vind dat het met mijn kind gaat' en 'Ik geef aan de school belangrijke gebeurtenissen in de thuissituatie door'. Van de ouders waarvan kinderen in de onder- en bovenbouw zitten kiest minimaal 89% antwoordmogelijkheid helemaal mee eens op de volgende vragen 'Ik word door de school geïnformeerd over hoe het met mijn kind gaat' en 'Zodra er zorgen zijn om mijn kind, zal de school me daarbij direct helpen'.

6.4 Deelvraag 3

'Wat is de mening van leerkrachten over de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op basisschool X?'

De groep leerkrachten bestaat uit achttien respondenten, waarvan alle respondenten hebben meegewerkt (N=18). De antwoordmogelijkheden van de vragen waren helemaal mee oneens, enigszins mee oneens, enigszins mee eens, helemaal mee eens en weet niet. Kijkend naar alle vragen is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 2,89%, bij enigszins mee oneens 22,48%, bij enigszins mee eens 51,72%, bij helemaal mee eens 20,84% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 2,06%. Van de achttien respondenten geeft 55,5% les in de onderbouw, 39% in de bovenbouw en 5,5% geeft zowel les in de onder- en bovenbouw. In de onderbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 3,25%, bij enigszins mee oneens 21%, bij enigszins

mee eens 44,5%, bij helemaal mee eens 29% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 2,25%. In de bovenbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 2,86%, bij enigszins mee oneens 31,07%, bij enigszins mee eens 41,43%, bij helemaal mee eens 20,71% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 3,93%. De categorie waarin leerkrachten les geven in de onder- en bovenbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 2,56%, bij enigszins mee oneens 15,38%, bij enigszins mee eens 69,23%, bij helemaal mee eens 12,82% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 0%. In de onderstaande figuur staan de bovengenoemde percentages gevisualiseerd weergegeven.



Figuur 3
Mening leerkrachten over huidige situatie ouderbetrokkenheid

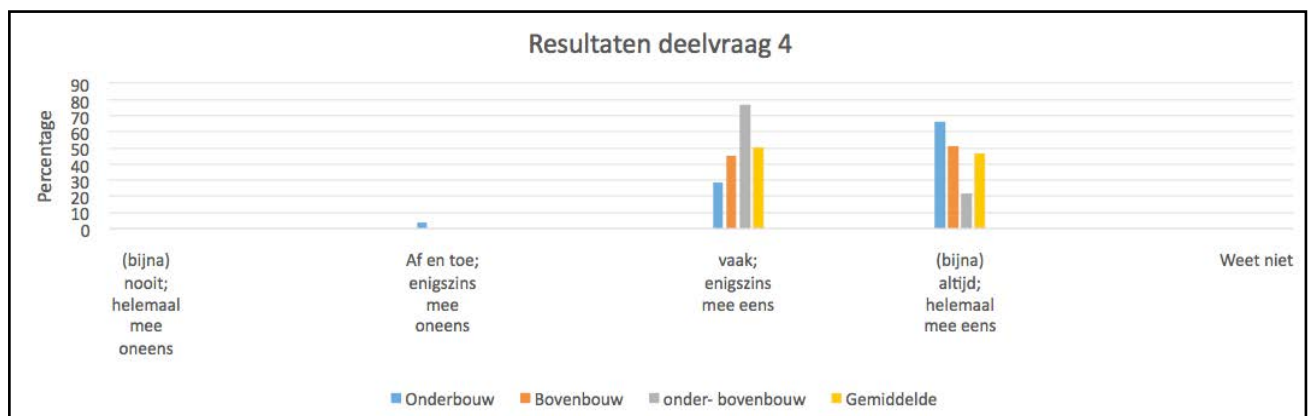
Op de volgende vragen kiest minimaal 80% van de leerkrachten uit de onderbouw antwoordmogelijkheid enigszins mee oneens 'De school benut de kwaliteiten van de ouders voor de school' en 'De leerkracht informeert ouders over het groepsproces in de klas'. Vanuit de bovenbouw kiest minimaal 86% van de leerkrachten op de volgende vragen antwoordmogelijkheid enigszins mee oneens 'De leerkracht informeert ouders over het groepsproces in de klas' en 'De school nodigt ouders uit om met goede ideeën te komen'. De leerkracht die les geeft in de onder- en bovenbouw kiest antwoordmogelijkheid enigszins mee oneens op de volgende vraag 'De school benut de kwaliteiten van de ouders voor de school'.

6.5 Deelvraag 4

'Wat zijn de behoeften van de leerkrachten op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?'

Zestien van de achttien respondenten hebben voor deze deelvraag een vragenlijst ingevuld (N=16). Al deze respondenten hebben de vragenlijst die bij deelvraag 3 hoort ook ingevuld. De antwoordmogelijkheden van de vragen waren helemaal mee oneens, enigszins mee oneens,

enigszins mee eens, helemaal mee eens en weet niet. Kijkend naar alle vragen is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0%, bij enigszins mee oneens 1,75%, bij enigszins mee eens 50,49%, bij helemaal mee eens 46,84% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 0,92%. Van de zestien respondenten geeft 62,5% les in de onderbouw, 31,25% in de bovenbouw en 6,25% geeft les in de onder- en bovenbouw. In de onderbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0%, bij enigszins mee oneens 3,75%, bij enigszins mee eens 28,75%, bij helemaal mee eens 66,75% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 0,75%. In de bovenbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0%, bij enigszins mee oneens 1,51%, bij enigszins mee eens 45,23%, bij helemaal mee eens 51,26% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 2,01%. De categorie waarin leerkrachten les geven in de onder- en bovenbouw is het gemiddelde percentage bij antwoordmogelijkheid helemaal mee oneens 0%, bij enigszins mee oneens 0%, bij enigszins mee eens 77,5%, bij helemaal mee eens 22,5% en tot slot is het gemiddelde percentage op antwoordmogelijkheid weet niet 0%. In de onderstaande figuur staan de bovengenoemde percentages gevisualiseerd weergegeven.



Figuur 4
Gemiddelde percentages behoeften leerkrachten ouderbetrokkenheid.

Op de volgende vragen kiest minimaal 63% van de leerkrachten uit de onderbouw antwoordmogelijkheid helemaal mee eens 'Ouders voelen zich welkom op school', 'De school vindt samenwerking met ouders en leerlingen belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen' en 'De school laat merken dat zij het belangrijk vindt om ouders te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind op school'. In de bovenbouw kiest minimaal 80% van de leerkrachten antwoordmogelijkheid helemaal mee eens op dezelfde vragen als die gekozen werden in de onderbouw. De leerkracht die in de onderbouw werkt kiest onder andere de behoefte betreft ouderbetrokkenheid 'Ouders voelen zich welkom op school' en 'De leerkracht geeft ouders adviezen hoe zij hun kind thuis kunnen ondersteunen zodat het kind zich op school goed kan ontwikkelen'.

6.6 Deelvraag 5

'Wat is de mening van de medezeggenschapsraad op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?'

Van de negen leden van de medezeggenschapsraad, hebben drie respondenten meegewerkt aan het interview (N=3). Vanuit het interview komen de volgende kenmerkende termen en thema's naar voren: communicatie, onderbouw, bovenbouw en leerkrachtafhankelijkheid. Volgens de ouders van de medezeggenschapsraad (MR), kan/moet de communicatie vanuit de leerkracht naar de ouders beter. Ouders hebben het gevoel de ontwikkeling van het eigen kind niet goed in beeld te hebben. Dit gevoel heeft men, doordat een aantal leerkrachten, met name leerkrachten uit de bovenbouw te laat aan de bel trekken als iets niet goed gaat. Daartegenover wil men ook horen als het goed gaat met het kind. Dit hoeft volgens de ouders uit de MR geen uitgebreid verslag of gesprek te zijn. Dit kan ook simpelweg door een mail te sturen of een briefje mee te geven aan het kind. Ook geven ouders aan dat het doorpakken van het geven van informatie over de ontwikkeling van het kind een knelpunt is. Ouders willen tussentijds op de hoogte gehouden worden van de ontwikkelingen van hun kind. Dat wil volgens de ouders zeggen dat ook tussen de rapporten door een kleine update over het kind gegeven wordt. In onderstaand kader worden uitspraken uit het interview rondom het thema communicatie weergegeven.

Communicatie

'Je merkt dat de betrokkenheid vanuit de ouders heel grootwillig is, maar doordat de communicatie vanuit de leerkrachten niet optimaal is, merk je dat het daardoor minder wordt. Ouders zijn bereid om dingen te doen, maar als je kijkt hoe dingen geregeld en gecommuniceerd worden vanuit de leerkracht en vanuit school, vind ik dat gewoon heel jammer.

Interviewer: 'Op welk(e) gebied(en) wilt u als ouder meer informatie krijgen van de leerkracht? Wat wilt u vanuit de leerkracht graag horen als het gaat om communicatie?'

'Eigenlijk alles. De ontwikkelingen van de klas, de ontwikkelingen van het kind, zoals groepsplannen. Ook de terugkoppeling van processen die in de klas spelen vind ik heel belangrijk. Ik wil namelijk de ontwikkeling van mijn kind blijven volgen. Ook op andere momenten dan rapportgesprekken.'

Naast communicatie zijn ook onderbouw en bovenbouw kenmerkende thema's. Ouders uit de MR geven aan een groot verschil in ouderbetrokkenheid te merken als het gaat om de onderbouw en bovenbouw. In de onderbouw, met name groep 1/2 communiceren de leerkrachten beter met ouders en zijn ouders beter op de hoogte van de ontwikkelingen van het kind. Op het moment dat het kind naar de bovenbouw gaat ervaren ouders een verandering in de ouderbetrokkenheid (Ouders MR, 2015). In onderstaand kader worden uitspraken uit het interview rondom het thema onderbouw/ bovenbouw weergegeven.

Onderbouw/ bovenbouw

'In de onderbouw voel je veel meer ouderbetrokkenheid. Dit komt natuurlijk ook, omdat je zelf niet meer boven komt, maar dan moet het ook op andere manieren kunnen. Als ik boven kom dan heb ik het idee dat er een soort onzichtbare muur is, waar ik niet doorheen kan.'

'Zodra ik de trap op ga, ben ik de controle kwijt. Dat is niet erg, want de kinderen moeten leren om zelfstandig te worden, maar ik vind het wel fijn om te weten wat er gebeurt.'

'Van groep 4 naar 5 merk ik verschil in ouderbetrokkenheid. Ik moet wel zeggen dat dit leerkrachtafhankelijk is, want er zijn ook leerkrachten in de bovenbouw waar je echt een voorbeeld aan kunt nemen.'

Leerkrachtafhankelijkheid is ook een kernbegrip in het interview. Op verschillende vragen uit het interview werd gereageerd met de term leerkrachtafhankelijkheid. Ouders voelen in groep 1/2 zeker ouderbetrokkenheid, maar vanaf groep 3/4 wordt gesproken over leerkrachtafhankelijkheid. De drempel ligt met name bij de bovenbouw. Vanaf daar voelen ouders minimale ouderbetrokkenheid. In onderstaand kader wordt een uitspraak uit het interview rondom het thema leerkrachtafhankelijkheid weergegeven.

'Ook hier zeg ik weer, dat is gewoon leerkrachtafhankelijk en dan ook voornamelijk in de bovenbouw. Ik denk dat daar ook de knelpunten liggen als ik heel eerlijk ben.'

Op de vraag 'Wat is het grootste verbeterpunt voor Basisschool X rondom ouderbetrokkenheid' reageren alle respondenten uit het interview met het antwoord communicatie. Hiermee wordt bedoeld dat de communicatie vanuit de leerkracht naar de ouders moet worden verbeterd. Tot slot voelen alle ouders uit het interview partnerschap wanneer de bovenstaande thema's en termen worden uitgedragen.

7. Conclusie en discussie

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden eerst de conclusies per deelvraag beschreven en als laatste wordt de conclusie van de hoofdvraag beschreven. Vervolgens wordt in de kritische reflectie de sterke- en verbeterpunten van dit onderzoek beschreven en wordt een suggestie voor een vervolgonderzoek gegeven. Tot slot wordt in de paragraaf praktische opbrengst een aanbevelingen gegeven op basis van de resultaten en conclusies.

7.2 Conclusies deelvragen

7.2.1 Deelvraag 1

‘Om welke redenen vertoont ouderbetrokkenheid volgens de ouders op basisschool X een dalende lijn?’

Bij de ouders uit de bovenbouw spelen meer redenen voor een daling van de ouderbetrokkenheid dan bij de ouders uit de onderbouw. De groep ouders met kinderen in de onder- en bovenbouw zit hier tussenin. Uit de resultaten van de vragenlijsten kan geconcludeerd worden dat ouders op dit moment te weinig door de leerkracht geïnformeerd worden over het groepsproces in de klas. Ook vinden ouders dat op dit moment te weinig naar hun mening wordt gevraagd over wat de beste manier is om het kind te begeleiden.

6.2.2 Deelvraag 2

‘Wat zijn de behoeften van de ouders op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?’

Uit de resultaten van de vragenlijsten wordt geconcludeerd dat 85% van de ouders behoefte heeft aan informatie vanuit de school over hoe het met hun eigen kind gaat. 93% van de ouders heeft behoefte aan betrokkenheid vanuit school zodra er zorgen zijn met hun kind. Volgens Hattie (2009) staat de behoefte ouderbetrokkenheid in de zone van gewenste effecten. De samenwerking tussen school en ouders draagt bij aan het klimaat van de school en zorgt voor meer openheid vanuit de school naar haar omgeving (Boethel, 2004; Henderson & Mapp, 2002).

7.2.3 Deelvraag 3

‘Wat is de mening van leerkrachten over de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op basisschool X?’

Van alle leerkrachten die de vragenlijst hebben ingevuld, benut 83% de kwaliteiten van de ouders voor de school af en toe. Ook informeert 78% de ouders maar af en toe over het groepsproces. Tot slot wordt uit de vragenlijsten geconcludeerd dat leerkrachten in de bovenbouw vaker antwoordmogelijkheid ‘enigszins mee oneens’ hebben gekozen dan leerkrachten in de onderbouw.

7.2.4 Deelvraag 4

‘Wat zijn de behoeften van de leerkrachten op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?’

Geconcludeerd kan worden dat volgens alle leerkrachten die de vragenlijst bij deze deelvraag hebben ingevuld, de ouders zich welkom moeten voelen op basisschool X. Ook blijkt uit de resultaten dat 88% behoefte heeft aan een samenwerking tussen het kind, leerkrachten en ouders met als doel elkaar op de hoogte houden van de ontwikkeling van het kind. Uit onderzoek blijkt dat leraren veel informatie over de leerlingen weet door te communiceren met ouders (Jacobs, 2008). Volgens De Vries (2010) is het van essentieel belang dat de school waarde hecht aan de behoefte van de ouders, zodat deze meegenomen kunnen worden in de visie van de school.

7.2.5 Deelvraag 5

‘Wat is de mening van de medezeggenschapsraad op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?’

Ouders uit de MR die deel hebben genomen aan het interview willen de ontwikkeling van het kind beter in beeld krijgen. Men wil horen als de ontwikkeling stagneert, maar ook als het goed gaat. Vervolgens merken ouders uit dit interview een groot verschil op in de ouderbetrokkenheid als het gaat om onder- en bovenbouw. In de onderbouw, met name groep 1/2 communiceren de leerkrachten beter met ouders en zijn ouders beter op de hoogte van de ontwikkelingen van het kind. Van groep 4 naar groep 5 voelen de ouders een drempel. Tot slot kan uit de resultaten geconcludeerd worden dat leerkrachtafhankelijkheid ook een grote rol speelt met betrekking tot ouderbetrokkenheid. Volgens Bolks (2015) moeten beide partijen zorgen dat er sprake is van afstemming als men de communicatie tussen ouders en leerkrachten goed wil laten verlopen. Dit kan al simpelweg door het houden van een praatje.

7.3 Conclusie hoofdvraag

Om antwoord te geven op de hoofdvraag ‘Wat is volgens de ouders en medewerkers van basisschool X nodig om tot een situatie te komen die aansluit bij de verwachtingen met betrekking tot ouderbetrokkenheid, zodat partnerschap gerealiseerd en uitgedragen wordt?’ is gebruik gemaakt van de conclusies op de vijf deelvragen. Aan de hand van deze conclusies kan worden vastgesteld dat leerkrachten de ouders (beter) moeten informeren over het groepsproces in de klas, zodat de ontwikkeling van het kind beter in beeld gebracht kan worden en ouders daarvan op de hoogte zijn. Zowel vanuit de ouder, de leerkracht als de MR is dit een verklaring dat ouderbetrokkenheid een dalende lijn vertoont. 78% van de achttien leerkrachten geeft aan af en toe de ouders te informeren over het groepsproces in de klas. 75% van de zestien leerkrachten geeft aan dat dit vaak tot bijna altijd een behoefte is. 59% van de achtenvijftig ouders geeft aan bijna nooit tot af en toe geïnformeerd te worden over het groepsproces in de klas. 96% van de drieëntwintig ouders geeft aan vaak tot bijna altijd een behoefte te hebben om

ouderbetrokkenheid te verhogen. Alle Leden uit de MR geven aan dat communicatie het grootste verbeterpunt is rondom ouderbetrokkenheid. Hiermee wordt bedoelt dat de communicatie vanuit de leerkracht naar de ouders verbeterd moet worden.

De Vries (2010) heeft een schoolontwikkelingsmodel op ouderbetrokkenheid ontwikkeld. In dat model worden vijf typen scholen beschreven. Kijkend naar de conclusie sluit basisschool X het meest aan bij schooltype 3. Bij dit type gaat het om een relatiegerichte school, gericht op leerling-, groeps- en schoolniveau. De leerkrachten binnen deze school streven naar een optimale relatie met ouders en zijn gericht op het voorkomen van problemen. Het contact is gericht op een goede communicatie met ouders en deze moet goed onderhouden worden. Volgens Bolks (2015) vraagt ouderbetrokkenheid om communicatie. Om de communicatie tussen ouders en leerkrachten goed te laten verlopen, moet gezorgd worden voor afstemming tussen beide partijen. Tot slot zijn er volgens Smit (2012) twee vormen van partnerschap, namelijk pedagogisch- en educatief partnerschap. De conclusie van de hoofdvraag sluit aan bij educatief partnerschap, omdat het daar met name om de ouderbetrokkenheid vanuit de ouders naar de leerontwikkeling van het kind gaat. Belangrijk hierbij is dat de school hierover regelmatig contact heeft met de ouder.

7.4 Kritische reflectie op onderzoeksproces

Het eerste sterkte punt van dit onderzoek is het theoretisch kader. Dit is gebaseerd op tweeëntwintig relevante bronnen. Door het gebruik van deze bronnen is een wetenschappelijke basis gelegd voor dit onderzoek. Ook konden hierdoor vragenlijsten worden samengesteld en conclusies en aanbevelingen onderbouwd worden. Het tweede sterkte punt is het aantal respondenten dat vanuit de leerkrachten heeft meegewerkt aan dit onderzoek. De vragenlijst om antwoord te krijgen op de deelvraag 'Wat zijn de behoeften van de leerkrachten op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?' had een respons van 89% en de vragenlijst voor de deelvraag 'Wat is de mening van de leerkrachten over de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op basisschool X?' werd door alle leerkrachten ingevuld. Dit onderzoek kent ook verbeterpunten. Een belangrijk verbeterpunt is de formulering van de vragenlijst die naar de ouders is verzonden. In de vragenlijsten stonden de woorden 'huidige situatie' en 'gewenste situatie'. Huidige situatie moet de volgende keer verandert worden in 'om welke redenen vertoont ouderbetrokkenheid volgens u een dalende lijn' en gewenste situatie moet de volgende keer verandert worden in 'welke behoeften heeft u met betrekking tot ouderbetrokkenheid'. Dit kan namelijk verwarring geven voor de lezer. Een ander verbeterpunt is dat de betrouwbaarheid van de vragenlijst van het interview behorend tot deelvraag 5 'Wat is de mening van de medezeggenschapsraad op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?' niet is getest. Mede doordat het een semigestructureerd interview was, kan een volgende onderzoeker in het vervolg andere open vragen stellen waardoor andere uitkomsten mogelijk kunnen zijn.

Uit de conclusie van dit onderzoek komt voren dat leerkrachten van basisschool X de ouders (beter) moeten informeren over het groepsproces in de klas, zodat de ontwikkeling van het kind beter in beeld gebracht kan worden en ouders daarvan op de hoogte zijn. In een vervolgonderzoek kan onderzocht worden welke manier van communiceren en elkaar informeren de ouders en leerkrachten fijn vinden. Een andere suggestie voor de vervolgonderzoeker is dat onderzocht kan worden of partnerschap daadwerkelijk door ouders van basisschool X ervaren wordt als de ouderbetrokkenheid verhoogd.

7.5 Praktische opbrengst en aanbevelingen

In dit onderzoek is achterhaald wat basisschool X volgens ouders en medewerkers nodig heeft om tot een situatie te komen die aansluit bij de verwachtingen met betrekking tot ouderbetrokkenheid, zodat partnerschap gerealiseerd wordt. De aanbevelingen die worden gedaan, zijn dan ook alleen bestemd voor de ouders en medewerkers van basisschool X. Ten eerste wordt aanbevolen dat ouders en leerkrachten leren om met elkaar af te stemmen, zodat de communicatie goed verloopt. Leden van de MR geven aan dat de communicatie vanuit de leerkracht naar de ouders beter moet, omdat men op dit moment de ontwikkeling van het kind niet goed in beeld heeft. Ook geeft 56% van de ouders aan bijna nooit tot af en toe geïnformeerd te worden over het groepsproces in de klas. Om de communicatie tussen ouders en leerkrachten goed te laten verlopen, moet er gezorgd worden dat er vanuit beide partijen een goede afstemming plaats vindt (Bolks, 2015). Volgens De Wit (2003) zijn er drie gradaties van afstemming. Bij de eerste gradatie weten ouders en leerkrachten in hoofdlijnen van elkaar hoe men tegen de opvoeding en de ontwikkeling van het kind aankijkt. Bij de tweede gradatie gaat het om het verkleinen van verschillen tussen de ouders en leerkracht en wil men de herkenbaarheid voor het kind vergroten. In de laatste gradatie maken ouders en leerkrachten afspraken met elkaar om bepaalde pedagogische doelen te realiseren. Aanbevolen wordt dat basisschool X een koppeling maakt tussen gradatie twee en drie. Op het moment dat leerkrachten en ouders met elkaar hebben afgestemd hoe de communicatie gaat verlopen betreft het groepsproces van het kind in de klas worden de verschillen kleiner. Ten tweede wordt aanbevolen dat de leerkrachten aandacht moeten blijven houden voor de ouder. Minimaal 80% van de leerkrachten geeft aan de ouders af en toe te informeren over het groepsproces in de klas. Ook geeft minimaal 80% aan de kwaliteiten van de ouders te benutten voor de school. Vanuit de leerkrachten is het betrekken van de ouders bij de ontwikkeling van hun kind op school een belangrijke behoefte om ouderbetrokkenheid te vergroten. Volgens Hoffman (2015) is aandacht hebben het belangrijkste aspect als het gaat om (interculturele) communicatie. Het gaat er namelijk om dat men er voor de ander is. Bolks (2015) vult hier op aan dat een leerkracht zich goed moet kunnen inleven in een ander en de ander moet zich gehoord voelen, want pas dan ontstaat een gevoel van acceptatie.

Literatuurlijst

- Baarda, B., Kalmijn, M. & De Goede, M. (2015). *Basisboek Enquêteren: handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquêtes*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Baart, A. (2005). *Aandacht – etudes in presentie*. Utrecht: LEMMA BV.
- Beek, S., Rooijen, A. van & Wit, C. de (2007). *Samen kun je meer dan alleen: educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs*. Uitgave: Q*Primair Den Haag en KPC Groep 's-Hertogenbosch.
- Boethel, M. (2004). *Readiness: Schools, Family & Community Connections. Annual Synthesis 2003*. Austin, TX: National Center for Family & Community Connections with Schools/Southwest Educational Development Laboratory.
- Bolks, T. (2015). *Professioneel communiceren met ouders*. Amsterdam: Lemma Boom
- Burton, D. & Bartlett, S. (2005). *Practitioner Research for Teachers*. London: Paul Chapman Publishing.
- Cijvat, I. & Voskens, C. (2008). *Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs, deel literatuuronderzoek*. Amersfoort: CPS
- Cohen de Lara, H. (2012). Parental involvement: *What do we know from research?* In OECD, *Starting Strong III*. Parijs: OECD.
- Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). *The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievement and Adjustment: A Literature Review*. Londen: Department for Education and Skills.
- Deslandes, R. & Rousseau, N. (2007). Congruence between teachers' and parents' role construction and expectations about their involvement in homework. *International Journal about Parents in Education*, 1, 108-116.
- Dulmers, R. (2015). *Oudertevredenheidsspeiling basisonderwijs*. Haarlem: Maart, 2015
- Epstein, J.L. (2001). *School, Family and Community Partnerships. Preparing Educators and Improving Schools*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Hattie, J. (2009). *Leren zichtbaar maken*. Rotterdam: Bazalt educatieve uitgaven. Vlaanderen: Abimo.
- Henderson, A.T. & Mapp, K.L.A. (2002). *New Wave of Evidence: The Impact of School, Family, and Community Connections on Students Achievement* Aston: SEDL's National Center for Family & Community Connections with Schools.

- Hofmann, E. (2012). *Interculturele gespreksvoering: theorie en praktijk van het TOPOI-model*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Jordan, C., Orozco, E. & Averett, A. (2001). *Emerging Issues in Schools, Family & Community Connections: Annual Synthesis 2001*. Austin, TX: National Center for Family & Community Connections with Schools/Southwest Educational Development Laboratory.
- Jacobs, B.A. (2008). *Perspectives on parent involvement: How elementary teachers use relationships with parents to improve their practice*. Dissertatie. Maryland: University of Maryland.
- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma, W. (2011). *Ontwikkeling door onderzoek: een handreiking voor leraren*. Tweede druk. Amersfoort: Thiememeulenhoff.
- Karsten, D., Jong, U. de, G. Ledoux & Sligte, H. (2006). *De positie van ouders en leerlingen in het governancebeleid*. Amsterdam: SCO-Kohnstamminstituut, Universiteit van Amsterdam.
- Menheere, A. & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs: een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding.
- Moritsugu, J., Wong, F. & Duffy, K. (2010). *Community Psychology*. Boston: Allyn & Bacon.
- Onderwijsraad (2010). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school*. Den-Haag: Onderwijsraad.
- Skozok. (z.d.). *Ouders als partners*. Geraadpleegd op 6 oktober 2015, van <https://2010.skozok.nl/Ouders/Paginas/Ouders.aspx>
- Smit, F. (2012). *Ouders en school: succesfactoren voor betrokkenheid*. Amsterdam: SWP.
- Smit, F., Sluiter, R. & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS-Radboud Universiteit.
- Vries, P. de (2010). *Handboek: OUDERS in de SCHOOL*. Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.
- Wit, de C.N.M. (2003). *Ouders en school – school en ouders*. Den Bosch: KPC Groep

Bijlagen

Bijlage 1

Vragenlijst deelvraag 1 en 2.

‘Om welke redenen vertoont ouderbetrokkenheid volgens de ouder op basisschool X een dalende lijn?’ en ‘Wat zijn de behoeften van de ouders op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?’

Beste ouder(s) en/of verzorger(s),

Mijn naam is Sandra van Doorn en ik studeer aan de PABO te Eindhoven. Aangezien ik in mijn laatste jaar zit en dus aan het afstuderen ben, moet ik een onderzoek doen binnen basisschool de Stapsteen. In overleg met de directeur is er gekozen voor het onderwerp ouderbetrokkenheid. De reden van dit onderzoek is, dat de school vanuit haar visie uitgaat van partnerschap met ouders en wil toetsen in hoeverre dat door ouders momenteel wordt ervaren. Een mooi streven al zeg ik het zelf. Om dit te realiseren heb ik uw mening nodig over een aantal zaken rondom ouderbetrokkenheid. Voor het gemak heb ik hiervoor een vragenlijst opgesteld die uit een reeks uitspraken bestaat. U helpt mij enorm wanneer u deze vragenlijst invult voor de huidige situatie én voor de gewenste/ ideale situatie. Hiervoor wil ik u vragen om de vragenlijst dus twee keer in te vullen.

De ingevulde vragenlijst mag u naar mij terugmailen, uitprinten en aan de leerkracht van uw kind geven of natuurlijk persoonlijk bij mij afgeven.

Zie bijlage voor vragenlijst. Graag zie ik de vragenlijsten voor 19 februari tegemoet.

Vriendelijk bedankt,

Sandra van Doorn

Ouderbetrokkenheid

Vragenlijst ouders

Datum	
Geslacht	
Zit u in de MR of OR	
In welke groep zit(ten) uw kind(eren)	
Hoe lang zitten uw kinderen al op B.s. De Stapsteen	

Ik vul deze vragenlijst in voor de:

Huidige situatie	
Gewenste of ideale situatie	

Op de volgende bladzijden staan een reeks uitspraken, waarvan het fijn is als u die in wilt vullen. De antwoordcategorieën zijn verschillend. U kunt kiezen tussen de volgende antwoordcategorieën:

- Helemaal mee oneens
- Enigszins mee oneens
- + Enigszins mee eens
- ++ Helemaal mee eens
- ? Weet niet

Vragen	--	-	+	++	?
1. Ik merk dat de school het belangrijk vindt om mij te betrekken bij de ontwikkeling van mijn kind op school					
2. De leerkracht bespreekt met mij hoe het gaat met mijn kind, ook als het gewoon goed gaat					
3. Ik word door de school geïnformeerd over hoe het met mijn kind gaat.					
4. Ik word door de school geïnformeerd over het onderwijsprogramma van mijn kind					
5. De leerkracht geeft adviezen wat ik thuis kan doen om te zorgen dat mijn kind zich goed kan ontwikkelen op school					
6. De leerkracht vraagt of ik mijn kind kan ondersteunen bij het maken van huiswerk					
7. Zodra er zorgen zijn om mijn kind, zal de school me daarbij direct betrekken					
8. De leerkracht vraagt naar mijn mening over wat de beste manier is om mijn kind te begeleiden					
9. De leerkracht wil graag weten hoe ik vind dat het met mijn kind gaat					
10. De school laat mij als ouder meebepalen welke begeleiding mijn kind in school krijgt.					
11. De school geeft mij als ouder een meebeslissende rol in keuzes die mijn kind in de loop van zijn schoolloopbaan moet maken					
12. De school, mijn kind en ik nemen gezamenlijk beslissingen over de toekomst van mijn kind					
13. Ik word betrokken bij ontwikkelingen op school					
14. De school benut mijn kwaliteiten voor de school					
15. De school vindt mijn mening over hoe men op de school met elkaar omgaat belangrijk					
16. De school informeert mij regelmatig over het beleid van de school					
17. Ik word geïnformeerd over de omgangsregels die in school gelden					
18. De leerkracht informeert mij over het groepsproces in de klas					
19. Ik heb het gevoel dat mijn hulp op school welkom is					
20. Ouders worden gevraagd om activiteiten op school te ondersteunen					

21. Ouders hebben inspraak bij ontwikkelingen op school					
22. De school vraagt naar mijn mening over de kwaliteit van het onderwijs					
23. De school is blij met goede ideeën van ouders					
24. Ouders mogen meebeslissen over het beleid van de school					
25. Er zitten actieve ouders in de Medezeggenschapsraad of Ouderraad					
26. Ik geef aan de school belangrijke gebeurtenissen in de thuissituatie door					
27. De school is bekend met de thuissituatie van mijn kind					
28. De leerkracht leeft mee met de belangrijkste gebeurtenissen in de thuissituatie					
29. De leerkracht vraagt aan mij hoe het met ons gezin gaat					
30. Ouders kunnen ondersteuning krijgen van de school bij problemen met hun kind					
31. De school organiseert bijeenkomsten waarop ouders en leerkrachten ervaringen met de begeleiding van kinderen uitwisselen					
32. De school denkt met mij mee als ik vragen heb over de opvoeding van mijn kind					
33. Ik voel me als ouder welkom op deze school					
34. Ik ben voor de school een gelijkwaardige gesprekspartner					
35. De school vindt samenwerking met ouders en leerlingen belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen					
36. Verwachtingen over de rol en de inzet van ouders en school worden besproken					
37. Ik ben tevreden over mijn rol op de school van mijn kind					
38. De school vindt mijn mening over de kwaliteit van het onderwijs belangrijk					
39. De informatie van de school snap ik					
40. Ik krijg voldoende informatie van de school					

Bijlage 2

Vragenlijst deelvraag 3 en 4.

‘Wat is de mening van de leerkrachten over de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op basisschool X? En ‘Wat zijn de behoeften van de leerkrachten op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?

Hoi Allemaal,

Gisteren in de teamvergadering heb ik mijn onderzoek toegelicht. Bij deze de vragenlijsten die hier bij horen. Om een goed beeld te krijgen en om goede en eerlijke resultaten te trekken, is het fijn als je de vragenlijst invult voor de huidige situatie en voor de gewenste situatie (2x keer dus). Alvast bedankt voor de moeite.

*Groetjes,
Sandra*

Ouderbetrokkenheid Vragenlijst leerkrachten

Datum	
Geslacht	
Functie	
Zit u in de MR of OR	
Hoe lang bent u werkzaam op deze school?	

Ik vul deze vragenlijst in voor de:

Huidige situatie	
Gewenste of ideale situatie	

Op de volgende bladzijden staan een reeks uitspraken, waarvan het fijn is als u die in wilt vullen. De antwoordcategorieën zijn verschillend. U kunt kiezen tussen de volgende antwoordcategorieën:

- Helemaal mee oneens
- Enigszins mee oneens
- + Enigszins mee eens
- ++ Helemaal mee eens
- ? Weet niet

Vragen	- -	-	+	++	?
1. De school laat merken dat zij het belangrijk vindt om ouders te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind op school					
2. De leerkracht bespreekt met de ouders hoe het gaat met hun kind, ook als het gewoon goed gaat					
3. De school informeert ouders over hoe het met hun kind gaat					
4. De school informeert ouders over het onderwijsprogramma van hun kind					
5. De leerkracht geeft ouders adviezen hoe zij hun kind thuis kunnen ondersteunen zodat het kind zich op school goed kan ontwikkelen					
6. De leerkracht vraagt aan ouders of zij hun kind kunnen ondersteunen bij het maken van huiswerk					
7. Zodra we ons zorgen maken om een kind, betrekken we ouders daar direct bij					
8. De leerkracht vraagt ouders naar hun mening over wat de beste manier is om hun kind te begeleiden					
9. De leerkracht wil graag weten van ouders hoe zij vinden dat het met hun kind gaat					
10. Wij laten ouders meebepalen welke begeleiding hun kind in school krijgt					
11. Wij laten ouders meebeslissen in de keuzes die hun kind in de loop van zijn schoolloopbaan moet maken					
12. De school, de leerling en zijn ouders nemen gezamenlijk beslissingen over de toekomst van de leerling					
13. De school betreft ouders bij de ontwikkelingen van de school					
14. De school benut de kwaliteiten van de ouders voor de school					
15. Wij vragen ouders naar hun mening over hoe men op school met elkaar omgaat					
16. Wij informeren ouders regelmatig over het beleid van de school					
17. De school informeert ouders over de omgangsregels die in de school gelden					
18. De leerkracht informeert ouders over het groepsproces in de klas					
19. Op school zijn ouders welkom om mee te helpen					
20. De school vraagt ondersteuning van ouders bij het begeleiden van activiteiten					

21. Ouders hebben inspraak bij ontwikkelingen op school					
22. De school vraagt naar de mening van ouders over de kwaliteit van het onderwijs					
23. De school nodigt ouders uit om met goede ideeën te komen					
24. De school laat ouders meebeslissen over het beleid van de school					
25. Er zitten actieve ouders in de Medezeggenschapsraad of Ouderraad					
26. Ouders informeren ons over belangrijke gebeurtenissen in de thuissituatie					
27. De school is bekend met de thuissituatie van de leerlingen					
28. De leerkracht leeft mee met belangrijkste gebeurtenissen in de thuissituatie					
29. De leerkracht vraagt aan ouders hoe het met hun gezin gaat					
30. De school biedt ouders ondersteuning bij problemen met hun kind					
31. De school organiseert bijeenkomsten waarop ouders en leerkrachten ervaringen met de begeleiding van kinderen uitwisselen					
32. De school denkt mee met ouders als er vragen zijn over de opvoeding van hun kind					
33. Ouders voelen zich welkom op school					
34. De school ziet ouders als gelijkwaardige gesprekspartner					
35. De school vindt samenwerking met ouders en leerlingen belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen					
36. Verwachtingen over de rol en de inzet van ouders en school worden besproken					
37. De school is tevreden met de rol van de ouders op school					
38. De school is geïnteresseerd in de mening van ouders over de kwaliteit van het onderwijs					
39. De informatie van de school is begrijpelijk voor ouders					
40. De school geeft ouders voldoende informatie					

Bijlage 3

‘Wat is de mening van de medezeggenschapsraad op het gebied van ouderbetrokkenheid op basisschool X?’

Hallo allemaal,

Fijn dat u als lid van de medezeggenschapsraad de tijd wilt nemen om deel te nemen aan dit interview. Zoals u weet gaat mijn onderzoek over ouderbetrokkenheid. Ik ben aan het onderzoeken wat volgens de ouders en medewerkers van de school nodig is om tot een situatie te komen die aansluit bij de verwachtingen met betrekking tot ouderbetrokkenheid, zodat partnerschap gerealiseerd wordt. Een deelvraag hiervan is dat ik wil weten hoe u als medezeggenschapsraad tegen ouderbetrokkenheid aankijkt. Samen met de directeur heb ik een vragenlijst opgesteld die gebaseerd is op de visie van de school, het theoretisch kader en op de resultaten van de ingevulde vragenlijsten.

Het interview wordt opgenomen, zodat bij de verwerking terug gekeken kan worden wat er precies gezegd werd en zodat de resultaten objectief in kenmerkende termen en thema's beschreven kunnen worden. U als respondent blijft geheel anoniem.

Op het moment dat het interview start, zal in een heel aantal vragen theorie verwerkt zijn. Deze theorie lees ik eerst aan u voor en vervolgens stel ik de vraag.

Bedankt voor uw aandacht.

Het interview zal nu starten.

Interview ouderbetrokkenheid

Man / vrouw	
Leeftijd	
In welke klas zit of zitten uw kind(eren)	
Datum	

Vragen interview

1. Van ouderbetrokkenheid is volgens de literatuur sprake als ouders zich gedeeld betrokken en verantwoordelijk voelen voor de school, de medewerkers van de school en de schoolontwikkeling van hun kind of kinderen (De Vries, 2010).
In hoeverre voelt u zich betrokken en verantwoordelijk voor de school, de medewerkers van de school en de schoolontwikkeling van hun kind of kinderen?
2. Wat is voor u de reden om te investeren in ouderbetrokkenheid?
3. Een visie op ouders geeft positieve effecten. Het geeft namelijk een duidelijk beeld over hoe de school tegenover de ouder staat (De Boer & De Vries, 2009).
Wat moet er volgens u zeker in de visie van de school staan en vervolgens worden uitgedragen?
4. Het team van B.s. de Stapsteen streeft ernaar gezamenlijk met ouders verantwoordelijk te zijn voor de leerlingen.
Hoe ervaart u dat en in welke mate bent u hierover tevreden?
5. Het team van B.s. de Stapsteen streeft ernaar de kinderen die zorg te geven die ze nodig hebben.
Op welke momenten ervaart u dat en in welke mate bent u daar tevreden over?
6. Het team van B.s. de Stapsteen streeft naar openheid.
Op welke momenten ervaart u dat en in welke mate bent u daar tevreden over?
7. Het team van B.s. de Stapsteen streeft ernaar dat de kinderen zich veilig voelen op school.
Op welke momenten ervaart u dat en in welke mate bent u daar tevreden over?
8. Het team van B.s. de Stapsteen streeft ernaar goed te willen communiceren met ouders.
Op welke momenten ervaart u dat en in welke mate bent u daar tevreden over?
9. Uit onderzoek blijkt dat leraren veel informatie over de leerlingen weet door de communiceren met ouders (Jacobs, 2008).
Hoe ervaart u de communicatie vanuit de leerkrachten van de school naar de ouder?
10. Vanuit de literatuur kan ouderbetrokkenheid op verschillend niveaus plaatsvinden, namelijk op kind-, groep- en schoolniveau. Ook is er een schoolontwikkelingsmodel ontwikkeld op ouderbetrokkenheid waarbij het gaat om vijf typen scholen. Deze vijf typen zijn: informatieverricht, structuurgericht, relatiegericht, samenwerkingsgericht en innovatiegericht (De Vries, 2010)
(De respondenten uit het interview krijgen het schoolontwikkelingsmodel van De Vries (2010) voorgelegd)
Naar welk type school streeft u en waarom?
11. Ouders moeten het gevoel krijgen dat zij partners zijn met de leerkracht en de school. In het belang van het kind moeten leerkracht hierin investeren (Bolks, 2015)
In hoeverre ervaart u als ouder partnerschap met de leerkracht en de school?
12. De literatuur beschrijft dat er twee vormen zijn van partnerschap. Bij de ene vorm gaat het over educatief partnerschap, waarbij het gaat om de betrokkenheid vanuit de ouders naar de leerontwikkeling van het kind. Bij de andere vorm gaat het over pedagogisch partnerschap waarbij het gaat over de afstemming betreft visie over opvoeden vanuit beide partijen (Smit, 2012).
Welke vorm(en) van partnerschap spreekt u het meest aan in relatie met school en

waarom?

13. Van ouderparticipatie wordt gesproken als ouders meedoen met activiteiten en hand- en spandiensten verrichten (De Vries, 2010). In de literatuur wordt gesproken over doelen rondom ouderparticipatie. Zo is er een organisatorisch,- democratisch- en maatschappelijk doel. Het organisatorische doel gaat om de bijdrage die ouders leveren aan de school. Het democratische doel gaat over het informeel en formeel meedenken meebeslissen van ouders met de school. Het maatschappelijk doel gaat om de bijdrage die wordt geleverd aan het verankeren van de locatie van de school (Smit, 2012).

In hoeverre vindt u dat deze doelen in toekomst in de visie van de school moeten staan en worden uitgedragen?

14. Om de communicatie tussen ouders en leerkrachten goed te laten verlopen, moet er gezorgd worden dat er sprake is van afstemming. Het is van belang dat afstemming gebeurt vanuit beide partijen (Bolks, 2015)

Hoe vindt u dat de afstemming tussen school en ouders verloopt?

15. Om als leerkracht goed te kunnen afstemmen met de ouder, moet men aandacht hebben voor de ouder met de reden dat men er voor elkaar is. (Baart & Hofmann, 2015)

In hoeverre heeft de leerkracht aandacht voor de ouder, zodat er afstemming plaats kan vinden?

16. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt dat vraag 18 en 36 door de ouders vanuit onderbouw beantwoord worden met enigszins mee oneens.

Kunt u deze resultaten toelichten?

17. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt dat met name vraag 20 en 39 door de ouders vanuit de onderbouw beantwoordt worden met helemaal mee eens.

Kunt u deze resultaten toelichten?

18. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt dat met name de vragen 8, 18, 21 en 22 door de ouders vanuit de bovenbouw beantwoordt worden met enigszins mee oneens.

Kunt u deze resultaten toelichten?

19. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt dat vraag 20 door de ouders vanuit de bovenbouw beantwoordt worden met helemaal mee eens.

Kunt u dit resultaat toelichten?

20. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt dat met name de vragen 8, 18, 21 en 22 door de ouders vanuit de onder- en bovenbouw beantwoordt worden met enigszins mee oneens.

Kunt u deze resultaten toelichten?

21. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt dat met name vraag 19, 20 en 33 door de ouders vanuit de onder- en bovenbouw beantwoordt worden met helemaal mee eens.

Kunt u deze resultaten toelichten?

22. Als er een drempel in de school ligt betreft ouderbetrokkenheid, waar ligt die dan?

23. Waar zouden jullie als ouder meer invloed op willen hebben?

24. Noem drie sterke punten van de school rondom ouderbetrokkenheid

25. Wat is het grootste verbeterpunt rondom ouderbetrokkenheid?